

Bc. Miroslava Lukačková

Polosponové konštrukcie v súčasnej španielčine

Posudek oponentky diplomové práce

Miroslava Lukačková se ve své diplomové práci věnuje tématu, které je zejména svým praktickým rozměrem pro studenty tradičně velmi atraktivní, totiž systému polosponových sloves, jejichž prostřednictvím španělština vyjadřuje různé typy vztahu mezi entitou a jí přisuzovanou vlastností nebo stavem. Čeština ani slovenština nedisponují jasně vymezeným systémovým protějškem těchto sloves, což by otevíralo prostor k otázkám, jak významy spjaté s danými skupinami polosponových sloves můžeme vyjadřovat v jiném jazyce a jak vůbec tyto významy v abstraktnější rovině definovat. Polosponová slovesa jsou dále zajímavá svou formální stránkou, zejména svou podobností s polopomocnými slovesy, s nimiž španělština pracuje v rámci systému slovesných opisných vazeb. Jak vyplývá z výše řečeného, zvolené téma nabízí řadu otázek, na něž by mohla diplomová práce přinést odpověď, skrývá však v sobě i určité riziko dané právě silným sepětím s praktickým užíváním španělštiny. Teoretický rozměr zvolené problematiky je sice poměrně široký (otázky spjaté s gramatikalizací ze synchronní i diachronní perspektivy, kontrastivní analýza abstraktně pojatých kategorií „změna stavu“ nebo „manifestace vlastnosti/stavu“), nicméně nebývá ve španělských gramatikách nebo praktičtěji orientovaných příručkách, s nimiž autorka primárně pracovala (např. Porroche Ballesteros), explicitně traktován.

Je mi líto, že musím konstatovat, že právě s výše popsáním úskalím se autorce dle mého názoru vyrovnat nepodařilo. Absence hlubšího teoretického rozměru je bohužel základním problémem předkládané práce a důvodem, proč text v předkládané podobě dle mého názoru nedostojí požadavkům kladeným na absolventy magisterského cyklu studia.

Členění práce odpovídá tradičnímu úzu, kdy jsou nejprve představena teoretická východiska, následně autorka přistupuje k praktické analýze. Bohužel jak teoretická, tak praktická část trpí zásadními nedostatky, které předkládaný text staví spíše na úroveň práce bakalářské než diplomové.

Čistě teoreticky zaměřená je pouze kapitola číslo 2, jež čítá jen čtyři strany, což pro diplomovou práci nepovažuji za dostatečné. Hlavním rozdílem mezi prací zpracovávanou na bakalářské a magisterské úrovni je právě hlubší ukotvení zkoumaného tématu v obecné lingvistice. Po diplomovou práci považuji za zásadní představit i abstraktní teoretická východiska, o něž se autor opírá, právě tento rozměr však v předkládaném textu zcela

postrádám. Autorka se v kapitole 2 zběžně věnuje otázce gramatikalizace polosponových sloves i jejich vztahu se slovesy polopomocnými, nicméně i z kratičkého rozsahu této části je na první pohled zřejmé, že se jí nemůže podařit problematiku popsat v její komplexnosti. Text kapitoly 2 pouze nastiňuje některé otázky, neposkytuje však na ně jasnou odpověď, přestože ta by dle mého názoru měla být vzhledem k zaměření práce a úrovni, na níž je zpracovávána, jedním z klíčových aspektů celého textu.

Konkrétně v této části postrádám zejména následující vysvětlení a informace:

- 1) Autorka zcela samozřejmě pracuje s termínem *gramatikalizace*, ten však není tak jednoznačný, jak by se na první pohled mohlo zdát. Jak by autorka definovala gramatikalizaci? Co podle ní znamená, že gramatikalizace je postupná (někdy se v této souvislosti setkáváme s anglickým termínem *cline*), zpravidla jednosměrná a je možné sledovat její projevy v diachronní i synchronní perspektivě? Jaké příklady gramatikalizace různého stupně můžeme najít ve španělštině nebo ve slovenštině? Můžeme se s gramatikalizací setkat i mimo slovesný systém? Kde například?
- 2) V úvodu autorka slibuje, že se v práci zaměří na to „aká je spojitost' medzi polosponovými slovesami a slovesnými parafrázami [sic], s ktorými taktiež úzko súvisia“ (s. 8). S tím nelze než souhlasit, nicméně podkapitola 2.3 čítá jen jednu stranu a autorka v ní pouze ilustruje několik příkladů, kde se ve slovesné opisné vazbě objevuje sloveso, jež může fungovat zároveň jako polosponové. Text obsahuje celou řadu velmi zjednodušujících tvrzení a nepřesností. Konkrétně jsou problematická následující vyjádření:

- „v niektorých prípadoch je časť perifrázy tvorená práve polosponovým slovesom“ (s. 13).

To je velmi nepřesné, mohla by autorka uvedené tvrzení uvést na pravou míru a definovat jasně rozdíl mezi polosponovým a polopomocným slovesem?

- „Slovesné perifrázy sa skladajú z dvoch slovies pričom prvé je pomocné, gramatikalizované, časované. Je teda nositeľom informácie o čase, osobe, čísle a spôsobe, ktorým sa realizuje dej. Druhé sloveso sa objavuje v neosobnom tvare (neurčitku, prechodníku alebo v particípiu) y [sic] nesie lexikálny význam. Charakteristikou je, že obe slovesá dokopy tvoria nedeliteľnú syntaktickú a významovú jednotku, celkový význam perifrázy môže byť odlišný než samostatné významy jej komponentov“ (s. 12–13).

Nese-li první element slovesné opisné vazby pouze informace o slovesném čase, osobě, čísle a způsobu, proč tedy hovoříme o polopomocných slovesech? Jaký

je rozdíl mezi čistě pomocným (*auxiliar*) a polopomocným (*semi-auxiliar*) slovesem? Jak v této souvislosti autorka chápe pojem premorfologické útvary?

- 3) Proč jsou v Tabulce 2 uvedena jen tři slovesa, která mohou fungovat jako polosponová i polopomocná? Je tento výčet podle autorky kompletní?
- 4) Jaké jsou tedy obecně základní shody a rozdíly mezi polosponovými a polopomocnými slovesy? Jaký je vztah obou typů konstrukcí k tématu gramatikalizace?

Nejrozsáhlejší část práce tvoří kapitoly 3–6 (osobně bych považovala za logičtější spíše číslování 3 a dále 3.1, 3.2 a 3.3), kde autorka popisuje možnosti klasifikace polosponových sloves. Z obsahového hlediska se jedná o nejzdařilejší části, nicméně i zde považuji za nutné upozornit na to, že se nejedná o kapitoly čistě teoretické. Představené klasifikace vycházejí z gramatik, jsou spíše praktického zaměření a zcela zde postrádám propojení právě s obecnějším rozměrem zkoumané problematiky. Oceňuji množství příruček, s nimiž se autorka seznámila, nicméně informace jsou uváděny výčtovým způsobem, v textu za sebou pouze následují klasifikace jednotlivých autorů, doprovodný komentář autorky, a tedy i její vlastní přínos, jsou minimální.

Jako velmi problematickou (či spíše s ohledem na magisterskou úroveň nepřiměřeně jednoduchou) musím hodnotit i praktickou část práce (kapitola 7), kde autorka zkoumá vybrané konstrukce s polosponovými slovesy na korpusu.

Jak jsem již naznačila v úvodu, zvolené téma se dle mého názoru výborně hodí pro kontrastivně pojatou studii, kde by autorka mohla analyzovat české (či slovenské) překlady polosponových sloves. Kontrastivní prvek však v práci nenacházím a autorka se v analýze zaměřuje na otázku toho, s jakými sponovými a polosponovými slovesy se pojí ve španělštině konkrétní adjektiva, tj. ověřuje, do jaké míry jsou platná tvrzení z gramatik, která volbu polosponového slovesa dávají do přímé souvislosti s volbou mezi *ser* a *estar*. Jakkoli proti této analýze nelze nic namítat, nemohu se zbavit dojmu, že se také jedná o studii velmi jednoduchou a do značné míry mechanickou, která nevyžaduje rozsáhlejší manuální práci se vzorkem získaným z korpusu. Opět se zde tedy dostáváme k problému dle mého názoru nedostatečného vlastního přínosu autorky. Představená studie by mohla být výborným doplněním právě například již zmíněné analýzy kontrastivní, v současné podobě je bohužel pro magisterskou úroveň (a s ohledem na celkově problematickou úroveň zbývajících kapitol) příliš banální a k tématu neříká mnoho nového.

Proč se autorka nezaměřila ve svém zkoumání právě na kontrastivní rozměr zkoumané problematiky? Mohla by u obhajoby představit doplňující korpusovou studii zaměřenou právě na české nebo slovenské protějšky španělských polosponových sloves? Jaké typy těchto protějšků je možné v češtině (slovenštině) nalézt? Mohou nám zpětně prozradit něco o povaze zkoumaných sloves, co není možné nalézt ve španělských gramatikách?

Spěch, s nímž byla překládaná práce pravděpodobně psána, se podepsal i na formální stránce. Autorčino vyjadřování je kultivované a odpovídá odbornému zaměření textu, vytknout nicméně musím zcela chybějící slovenské překlady citací ve španělštině a angličtině. V práci nacházím překlepy (viz i citace uvedené v předchozích částech posudku, kde na ně upozorňuji prostřednictvím *sic*). Mezi dalšími formálními nedostatky pak namátkou zmiňuji např.:

- 1) opakovaně: Marimoto- Pavón, Demonte- Masullo; lépe Marimoto – Pavón, Demonte – Masullo
- 2) opakovaně: nesprávná podoba uvozovek na začátku citací
- 3) Porroche (s. 32); předpokládám, že je míněna Porroche Ballesteros
- 4) opakovaně: *estar*+ adjektivum; lépe *estar* + adjektivum
- 5) nejednotné užívání mezery mezi tisícovkami a stovkami
- 6) opakovaně: nadbytečné mezery před interpunkčními znaménky u příkladů z korpusu; k těm dále podotýkám, že by bylo vhodné je číslovat

V souvislosti s formální úpravou bych se dále autorky chtěla zeptat, jaký je ve slovenštině správný úzus pro (ne)užívání mezery před znaménkem %.

Mám-li text hodnotit jako celek (s přihlédnutím ke všem jeho částem), docházím k závěru, že odpovídá spíše úrovni bakalářské, nikoli magisterské. Zásadním problémem je absence teoretického rozměru a jednoduchost korpusové analýzy, která v současné podobě nedokáže vyvážit nedostatky, jež nacházím v částech ostatních. Z výše uvedeného vyplývá, že práce dle mého názoru neodpovídá požadavkům kladeným na tento typ textů a předběžně musím navrhnout hodnocení *neprospěla*.